

A RÉGI VÍZIVILÁG KÉZIRATOS EMLÉKEI

VÍZSZABÁLYOZÁSI MUNKÁK BIHARBAN ÉS A SÁRRÉTEN

Alig másfél évszázada Bihar és a Sárrét jó része még a határtalan mocsarak és nádasok világa volt, ahová a tavaszi hóolvadás idején a Berettyó, a Körösök és a Hortobágy vízi útjain a Tisza és a Kraszna is ellátogatott. A nádban, halban, madarakban gazdag óriási víztükkör évszázadokon keresztül, szinte munka nélkül terített asztalt adott lakóinak: a mocsári sárból vert, vagy vetett vályogból épített házaikat, a nádat, mellyel házaikat fedték, a gyékényt, melyből használati tárgyaikat fonták, a fűzet, melyből halászati szerszámokat készítettek. Földműveléssel csak a kevéske szántó szigeten lehetett foglalkozniuk, ezért inkább a szilaj, réti pásztorkodás vált jellemző foglalkozássá.

Amikor 1829 nyarán megkezdődött a vízszabályozási és lecsapolási munkák helyszíni szemléje, a gróf Zichy Ferenc vezette királyi bizottságnak szinte keresni kellett a Berettyó és a Körösök főmedrét, melyek erekre szakadva tűntek el a mocsarakban.

A folyamszabályozás kényszerét a XVIII. század békés évtizedeiben gyorsan gyarodó népesség megélhetésének biztosítása hozta magával. A táj intenzívebb kihasználásáért történt lecsapolás nyomán, az áradozó folyók szabályozásával, az ármentesítéssel, a mocsarak kiszáradásával megváltozott a táj természeti jellege, a lakosság életmódja.

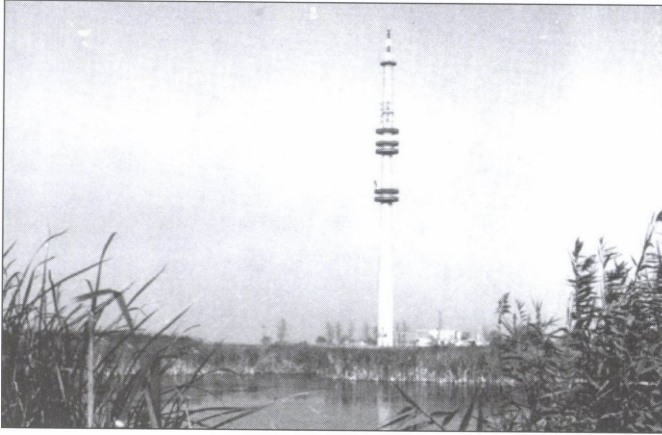
23 vízimalmot helyreállítva, több száz kilométernyi védőtöltést készítve több mint harminc esztendő kellett a végleges szabályozásig.

Az eddig a nádrengeteg, a járhatatlan lápok fogságában élő emberi települések megközelíthetővé váltak, eljutott Biharba a vasút is.

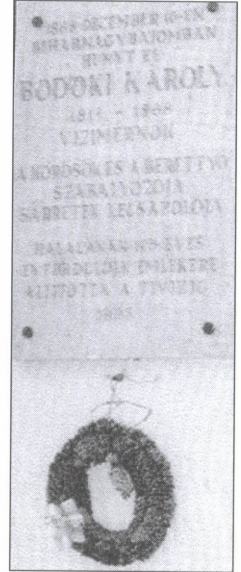
A régi vízivilág hagyományairól és emlékeiről ma már csak Birtalan Szilágyi János, Osváth Pál, K. Nagy Sándor, Vendl Aladár, Ecsedi István, Györffy István és Szűcs Sándor leírásaiban olvashatunk.

Évtizedekkel ezelőtt három kéziratos, a vízszabályozási munkák feljegyzéseit tartalmazó füzetre találtam. Magyar és német nyelven Bodoki Károly és Varga János mérnökök írták, a kornak megfelelő stílusú írással. Bár nehezen olvashatók soraik, lebilincselően érdekes kordokumentumot hagytak az utókorra. A nagy vízszabályozási munkák értéke csak akkor mérhető igazán, ha ismerjük a régi idők mocsarakkal, posványokkal borított vidékét, Bihar és a Sárrét egykori arcát is.

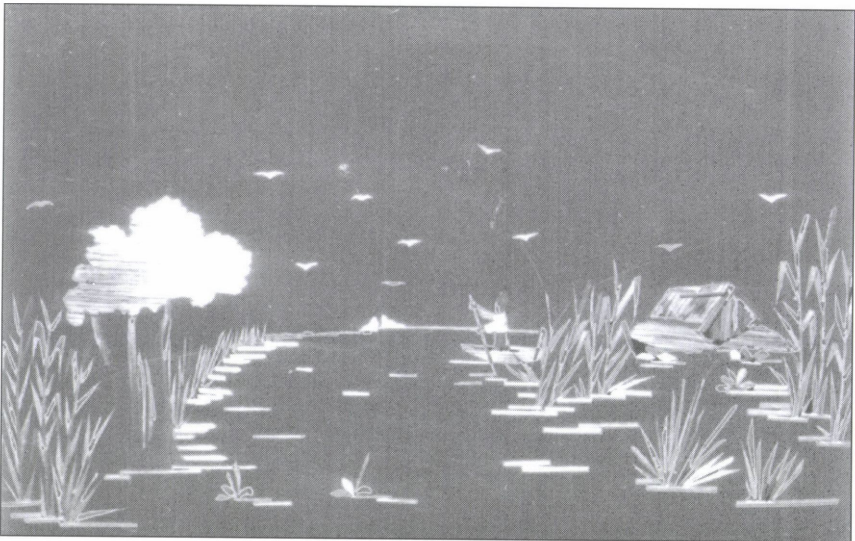
E füzetekből válogatva adom közre most az egykori bejárasi jegyzőkönyv egy részletét, és Balog János földműves e füzetbe írt versét az új Berettyó ásásáról.

A változó Sárrét

Bodoki Károly emléktáblája

Nagy Erzsébet Berta szalmaképe a Sárrétről

Az 1829. esztendőben a Körösök, Berettyó és az Ezekkel összefüggésben levő folyóvizek rendezésére kiküldött Kir.Bizottság elsőleges vizsgálódása Jegyző-Könyve

A folyó 1829-dik Esztendei Julius Hónap 8-dik napján úgy mint Nagy Méltóságú Vásénykeői Gróf Zichy Ferentz Cs.Kir.Belső titkos Tanácsos és Kamarás Leopold Császár Jeles Rendjének közép kereszties Vitézze, a Nagy Méltóságú Hétszemélyes Törvény Táblának közbirája, Tekéntetetes Nemes Bihar Vármegyének Fő Ispánnya, és a Körös Folyók Regulátieja tárgyában Kegyelmesen kinevezett Királyi Biztos Úr Ő Exellentiaja általa a Körös Folyóknak, és azokkal összeköttetésben levő vizeknek a hely színén leendő megvizsgálások végett a megjelenésre rendelt határ napon fen tisztelt Nagy Méltóságú Gróf Királyi Biztos Úr Eő Eccellentiaja, és a Királyi Aedilis Directionak ugyan e tárgyban ki küldött tagjai, um. Csaászári Királyi Tanácsos és Királyi Aedilis Directer Nagyságos Ehrenateini Rauchmüller Ferentz, Tekéntetes Lechner József Királyi Hajókázás Inspector, és Huszár Mátyás Dirigens Ingenieur Urak. Nemes Arad Vármegyében helyezettett Arad Mező Városában megérkezvén, össze gyülekeztek... másnap, azaz július 9-dik elkezdődött Na Arad Vgye Küldöttségének közbe jövetelével a Fehér Körösnek következő moddal végbe vitt regulatioja, revizioja.

.... Julius 16-án a Fekete Körösnek revisióját is egészen befejezve Jenkéről egyenesen N.Váradra utazott, a hol az eddig vett tapasztalásainak feljegyzése, és feljegyzéseinek rendbeszedése úgy nem különben a további Revisionak folytatására megkívántató némely reneléseknek megtétele végett Julius 17,18,19,20,21-k napjait itt töltötte.

Julius 20-kán: Délután a Kis Körösnek mindjárt N.Váradon alól a Sebes Körösből való kiszakadását is megnézte, ahol azt tapasztalta, hogy ezen Kis Körös a Sebes Körösnek folyásában most is látott gátolás által szorittatik ki a Sebes Körösből, egybebaránt az jelentődött a Tekintetes Kiküldöttség által felölle, hogy rajta 3 malom vagyon, um Püspökiben, Biharon, és Váncsodon, á hol azután a Berettyóba befolyik. Ezek után következett a Berettyó folyásának meg vizsgálása.

Julius 22-én.Margitár utazott és onnét az illető Tettes Na.Bihar Vrgyei kiküldöttség-gel ugyan az nap a Berettyófolyásán a következő malmokhoz érkezett ugyanis:

1.ször: A Margitai Malomhoz...

17-ször, vagyis a Kis Marjai malomhoz, melynek 3 kereke 3' 6" emelt vize, s szabad rugója vagyon, a malmon felül úgy elvagyon a Berettyó kiszakadása gátolva, hogy a malom egészen az Anya folyáson áll. Kismarjárul tovább folytatódvan az utazás, Potsajnál az Ér vizének a Berettyóba való befolyása megnézetett, s az tapasztaltatott, hogy az Érnek semmi folyása nem volt, a mit a Henczidai Malomnál felemelt Berettyónek lehet tulajdonítani. Elérkezett a N.M.K.comissió a 18-dik, vagyis a Hencidai Beöthi Familia malmához, mely az anya Berettyón áll, 3 kereke, egy vak zsilipje, a 2' 8" emelt vize vize vagyon, a melom vize a földszínel egyforma magasságban volt, és ezen malomtól kezdve a felnyoattatott malom vizekbe, már nemcsak botótos, hanem uszó lápost is nemzenek. Ezek malmon felül van a Berettyónak az úgy nevezett nagy csikós tói eruptivja, melynek egyik ága a kis Marjai határbul, az úgy nevezett Törzsökösbül, a másik ága

szinte a kis Marjai határbul, Nyarasdbul a harmadik ága. Ezek a Hentzidai határban öszve jöven csinálják a Csikóstói nagy Tavát is, mely a nagy hidnál vagyon, a malmon pedig ismét a régi árába folynak. A malmon alól van az ugynevezett Butyka szakadás, mely magát egész Udvarig elterjesztvén a körül lévő urbariális földeket és kaszálókat szokta elönteni. A Hentzidai malmon alól van a

19-dik, vagyis Gáborjányi malom 4 keréssel, két szabad nyillással, melynek egyike 11 másik 5 széles az anya Berettyó árán, mert a régi Berettyó folyása elgátoltatván be iszaposodott és azon már semmi víz nem megy, hanem 2 ágra oszlott a víz, melynek egyikén a malom áll a másikon pedig egy rekesztes zugó van a végett, hogy a malomnak felesleges vizét elvigye, s áradáskor is felnyitathasson, di úgy tapasztaltatott, hogy ezen zugó nem igen nyitattatik fel, mert midőn a N.M.K. Comissió a malomhoz érkezett, nyitva volt ugyan a zugó, s levolt eresztve a víz, és állott a malom, bezárattatván azonban a NMK. Comissió rendeléséből ezen zugó a malom kerekei állva maradtak, ahonnét az tetszett ki, hogy a malom vize igen fel van emelve, s így a felsőbb vidéknek elöntései egyenesen ezen malomnak tulajdoníthatnak. A Gáborjányi malmon alól találtatott a 20.

Vagyis a Péterszegi malom a Berettyónak anya árán 4 keréssel, szabad zugóval és 3' 11" emelt vízzel a felesleges és áradás vizének elfolyására vagyon ugyan a malmon felül egy szabad zugó de annak ászok fájára vagyon egy vastag gerenda feltéve a végett, hogy a víz annál jobban a malomhoz szoríttasson, melyet azonban a NMK. Comissió le vétetvén a malomnak a vize úgy meg fogyott, hogy a kerekek meg áltak, és ki tetszett, hogy a malom cenálnak nagy eliszapoltatása miatt kellett a vizet annyira emelni, és a szomszéd felsőbb vidéknek el öntéseit az ezen malomtól felnyomult izeknek kel tulajdonítani. A malom a N. váradi Ns. Deák Káptalané, melynek képében főtisztelendő Kananok Miklósy Úr volt jelen, Ezek után a NMK. Comissionális Gyülekezet július 24-én hálásra ugyancsak Péterszegen maradván, másnap, az az

Július 25-kén Péterszegnél hajóra ült és egészen odáig, ahol a Berettyó a Bakonszegi határban folyását el veszti a egészen Sárrétivé válik, mindenhol a Berettyó vizén menvén elsőben érkezett a Váncsodi határban azon helyre, a hol a Sebes Körösből N. Várad alatt ki szakadó Kis Körös a Berettyóba be szakad, további utazásában pedig több helyeken kender áztatásokra találván, a kender áztatása az anya Berettyó folyásán mindenhol szorosan eltiltatni, a Berettyó Ujjfalusi hid alatt lévő régi hid czölöpöket ki szedetni, Pusztá Kovácsinál a Nadányi Uraságok kertjeikből a Berettyó folyásában lévő fűzfákat kiváogatni, és a Nadányi Antalné kertjénél a Berettyóba szolgáló sarkot emetszetni, úgy szinte máshol is minden a Berettyó folyásán található fűzfákat ki vágatni szükségesnek találta a NMK. Comissió. El Érzetvén végre a Bakonszegi határban lévő két Tombác malmokhoz is, és az első vagy is felső malomnál azt tapasztalván, hogy ezen malom miatt/mely most ugyan a vízben egészen elmerült, de a Tombácza még most is a vízben volt / az egész Berettyó úgy el ván gátolva, hogy egész folyása, mely eddig az utban tett vizsgálat szerint mindenhol 10-14 szélességű, s 3-10 mélységűnek találtatott, egész 1 szélességre van szoritva, a másik, vagy is alsó malomnál pedig azt látván, hogy annál a Berettyónak folyása szintűgy mint a felsőnél el van töltve.

Minekutánna a Ns Vrgynek jelen lévő T. Kiküldöttjei által az jelentődött, hogy az említett felső Tombác malom gátjának szélyel hanyattatása a Ns Vármegyétől már elhatá-

roztatott, lévén annak elhanyagolására T.Táblabíró Beöthy Vincze Úr irrsiduma alatt egy Deputatio kis is van rendelve-a második, vagyis alsó Tombác malom pedig a Vármegye tudta nélkül vagyon fel állítva, minekutánna továbbá a jelenlésző B.Ujfalusi Comunitásnak Elöljárói azon panaszkodtak, hogy az említett felső malomnak gátja miatt a kórogyi pusztájuk szüntelen elöltetetik, a Bakonyszegi Communitás Elöljárói pedig és a Pusztá Kovácsi birtokos Urak azon panaszkodván, egy az alsó malom a réjtiket-elöntve igen nagy károkat szokott okozni, a Commisio ugy határozott, hogy ezen két malom gátjai minden további halasztás nélkül elrontassanak.

Elvégezvén ezzel a Berettyó folyásának vizsgálatát, következő megjegyzéseket tették. Szt.Jóbtól egész Péterszegig a malmok mind az anya árkán vannak a Berettyónak, és így az esése a Viznek nagyon elrontatván mindenhol bozótokat nemzenek. Péterszegtől egész Bakonyszegig is azt találta a Comissio, hogy a Berettyónak oly folyása van, mely hajókázásra is használható. Melyeknél fogva a Direcer azt deklarálta, hogy a malmok mind ujra libelláltassanak egy dicinfersatus ingenieur jelen létiben. A Commisio ezután visszatért N.Váradra, hogy előkészítse a Sebes Körös vizsgálatját.

A Sebes Körös vizsgálatjáról:

Augusztus 2. napján kezdődött az illető T.Ns.Bihar Vármegyei Küldöttségnek közben jövetelével a S.Körösnek vizsgálatja, melynek következésében Váradtól Szakálig ezen nap a következő pontok nézetettek meg a N.M.K.Comisionális Gyülekezet által, ugyan is:

Először: Báró Timont Urnak, egy a S.Körösből kiszorított Canálison lévő 8 kerekű Palotai Malma, ezen a malmon felül egy 175-gát által egészen elvan az Anya Körös a végett zárva, hogy a víz a malomcanálisba nyomattason, melynek az a következése lát-szott, hogy felyebb több több eruptiók vagynak, s az anya árok már annyira elromlott, hogy a sok kiszakadások miatt az egész vidék elöntetik. A malom canálison egy zugós gát is vagyon, mellyel a molaris canálisból a malomra szükségtelen víz lebotsáltatik. A S.Körös vizének N. Váradtól és egészen ezen malomig 36 este van. A szomszéd Sz. János elöljárók azt kérték, hogy az említett 175 – gátja a Körösnek elrontattasson. A Kereszturi, Ártándi, s Sz.Andrási Communitások pedig azért könyörögtek, hogy a Palotai malomnál lévő kiszakadásoknak elöntéseitől szabadittassanak.

Másodszor: A Sz.Jánosi határban az ugynevezett Kutas kiszakadása a S.Körösnek, mely az előtt hasonlóképpen Ártánd felé ment, s nagy kiöntéseket okozott, de most már el-vayon egészen töltve, és nagyobb erősségére a közel lévő gyirusán a Körösnek ezelőtt 4 esztendővel Ns.Bihar Vármegye egy 60 öles Transectiót is csináltattott jó effektussal.

Harmadszor: A M.Udvari Conciliarius Beöthy Imre Urnak Tarjáni 5 kerekű malma. Ezen malom az ugy nevezett Begyeren van, a Begyer pedig nem más, mint egy ága a S.Körösnek, mely a Tarjányi határszélen jön ki a Körösből.

A Palotai malomtól a Tarjáni malomig 15 esetje vagyon a Körös vizének.

Negyedszer: A S.Körösön levő Vizes Gyáni határhíd mely igen keskeny, és a talpok lebotsájtására azért is alkalmatlan, mert a híd lábak nagyon sűrűen vagynak. Ezen híd és az alabb levő helyiség között két eruptiók vannak, az első a carbonári, a B. Böszörményi erdőnek felső részénél, a második eördögös, ugyanazon erdőnek első végében melyeken a kiöntések Ártánd felé terjednek.

Ötödször: A Harsányi határban, ott ahol az a Peterdi határral megütközik, az Ugra felé menő Holt Körösnek ágya s a Csiket ér név alatt lévő Körösnek folyása szemléltettek meg. Itt Bihar vármegye ezelőtt 5 esztendővel 5000 hosszú töltést csináltatott, melynek alja 5-a magassága pedig olyan, hogy azt a víz még eddig által nem hágta. Ezen töltés mindenképpen a hydraulicának törvényei szerént lévén készítve, igen hasznos, mert mindekelőtte az a töltés meg készült volna, az egész körül levő vidék nádas rétság volt, a hol most a legszebb tengeri és kaszálók láztottak.

Hatodszor: A N.Váradí Deák Káptalannak 5 kerekü Harsányi malma a Körösnek egy ágán. Ezen az ágon van az ugynevezett Candi szigetet formáló szakadás mely a malom előtt lévő Apáthi, Szakáli, Homorogi, és Komádi határokat áradáskor ugy elönti, hogy az ablakokon is befoly a víz a házakba.

Hetedszer: Körösszegnél az ugynevezett Peselón, vagyis Körösön lévő s ezelőtt 2 esztendővel az árviz által igen megrongált, és mos éppen munkába talált 17 széles hidra nézve azt kívánta a T.Küldöttség, hogy mind annak, mind a többi hasonló folyókon szükséges hidaknak normális szélessége és építéseknek módja a küldöttség által kidolgoztatván a Na.Vármegye utján sínór mértékül ki adatsanaka fen érdeklött hidakon kívül pedig Körösszeg körül 5 rendbeli kisebb enuptiókon még szinte annyi hidak vagynak, melyet tartani tovább kénytelen. Körösszeg és Szakál szoktak a Harsányi malom által felnyomott viznek legnagyobb kiöntései lenni, melyeknek tartóztatására, s s felsőbb erupciók által igen károsított Apáthi, Homorogi, Szakáli, s Komádi határoknak védelmére több esztendőkezelelött az ugynevezett Ördögárki töltést csináltatta a Ns.Vármegye, de azt a Körösszegi Uraság a maga határának védelmére által vágatta, s az árviz egyébként is által hágja.

Augusztus 3-án Szakálból Komádiba menvén a Communitás részéről ezek adattak a Comissió eleibe: az egész 36 ezer Határjuk ugy elvan öntve, hogy egy darabba 100 köbölös olyan földjök sintes, mely víz alatt nem volna, s ha szántani mennek a szerszámokat majd mindenhol hajókon kell a sok éren s fokon által vinni. A rétság magasabb lévén a szántóföldjéknél és a 36000 holdból álló határjokban 6000 holdszáráz földnél több nem lévén tsak töltésekkel védelmezhetik magukat. Ezenállapotjuk pedig nem régi, s azt mondták hogy a nagy halom, 50 esztendővel ezelőtt egy Ló fején átmehettek, s az Irázi szigetből csaknem szárazon lehetett Komádiba menni. Egyszóval azt állították hogy míg a régi árka Ugra felé ment és nem a Csiket érbe addig a határjok sokkal szárazabb volt, A régi Körösnek a Csiket érbe való jövetelét pedig ugy adták elő: több esztendővel ezelőtt magok a Komádiak huztak a Csiket érből a Körösbe egy canalist, és mivel az ők határjuk mélyebb volt, az Anya Körös ezen Canalison magát egészen a Csiket érbe vette, s ott is maradt, és ez okozza a mostani nagy Rétséget azért is, mert Vészlőn, Szeghalmon és Csökmön malmok lévén, azok által a viznek lefolyása akadályoztatott.

A Komádi nagy rétséget észak felé a Harsányi malom által okozott erupciók nevelik. Délfelé Zsadány s Ugra helységek, napnyugat felé pedig Csökmő, Gyarmat, Szeghalom, Vészlő, Okány helységek, s a Böksi pusztának határjai környekeznek. A szélessége ezen Komádi rétségnek délfelé, a legkeskenyebb része pedig észak felé terjed. Ezekután hajóba ült az egész Comissionális Gyülekezet és ugy a Körösön egészen Szeghalmig lemen-

vén, megvizsgálta a folyó útját, s megállapításait jegyzőkönyvbe örökítette, s megállapította, hogy a szeglami nagy hid alatt már ismét együtt folynak a Sebes Körösnek Váradon alól sokfelé szakadó vizei.

Elvégezvén a vizsgálatokat, a Commissió a Tisza, a Hortobágy és környező vízrendszereit vizsgálta meg, majd a Sárrét mielőbbi lecsapolásának érdekében a Szerep környéki csatornák kialakítást szorgalmazta. Augusztus 18-án megegyeszer a Tisza és a Hortobágy kiöntéseit tekintették meg, majd T.Dobróly Nánásra és Böszörménybe ment ahol megnézte a Veresnád nevű folyót, Eztán Debrecenen keresztül Nagyváradra tért vissza, a jelentések megírására...

Balog János 1855-ben írt versét e füzet borítója tartalmazta.

Új Berettyó emlékére,
Felbuzdult versező vére,
Neveket emlékből hagyja,
Azoknak ki ezt ásátja

xxx

Ezernyolcz száz ötvennégyben
Ez feltett cél mene végben,
Hogy új Berettyó ásódjon,
A régi meg bezáródjon,
Hatvan ölnyi széles legyen,
A' kin a víz bátran menjen.
Biztosok vigyáztassanak,
Jó partot csináltassanak,
Hogy a víz ki ne üthessen,
Senkinek kárt ne tehessen.
Törekedtek már erre rég
De nem volt engedelem még.
De most, hogy jól megvizsgálták,
Helyesnek, jónak találták.
Szauer László nagysága
Volt kinek szorgalmossága,
Új Berettyó kinyerése,
Példás kieszközölése.
Fő mérnök Úr volt Bodoki
Ki szép renddel munkálta ki,
Új Berettyónak helyzetét,
Felhagyván emlékezetét,
Örömmel bele egyeznek,
Szeghalom alá eljönnek,
Itt leve az elkezdése
Nem tom hol lesz végezése.
Nagyságtok példát mutattak,
Egy egy targoncztát megraktak,

Ki is vitték a szélire,
Uj Berettyó emlékére.
Első lón Szauer László
Volt politus nyelvű ásó,
Vele targoncztát megrakta,
É azt ki is taszította
Jelen volt Húzlly, a Prépost
Főtisztelendő Úr ő most,
Ott a népet megáldotta,
Munkára felbuzdította.
A csinos ásót felkapá
Véle targoncztát megraká,
Eztet ki borította,
Kinyílt szívvel megvallotta,
Hogy könnyebb bankót olvasni
Mint az új Berettyóz ásni.
Igy tovább sorba folytatták,
Példás hűségek mutassák
Itt láttam Kárász nagyságát
Aki szives barátságát
Nagyságtokhoz megmutatta,
Ebédjére marasztotta.
Áldomást is ajánlának,
Munkásokat kihívnak,
E köztök sorra osztóda,

A munka így folytatóda,
Vagyon is már haladáda,
Ha az időnek járása,
Őket meg nem hátráltatja,
Munkát félbe nem hagyatja.
Szabó János fő percceptor,
Kifizeti ezt mindenkor,
Ebben az a fő cél vagyon,
Sárrét szárazon maradjon.

Belőle szántó föld légyen,
 Kiből a nép hasznot végyen,
 Cséfán is a kik megvették,
 A fizetést évre tették,
 Akkor majd nyertesek lesznek,
 Vízet rólla ha elvesznek,
 A kik vagyunk árendások,
 Birtokosok, avagy mások,
 Mindnyája aztat kívánának,
 Hogy azt a rétet szánthatnánk,
 Iparkodunk e haszonért,
 Ássuk a Berettyót pénzért
 De itt ám az aggodalom,
 Magsiratja ezt Szeghalom.
 Szokott árját víz ha teszi
 Szeghalmot ez majd elviszi

Jaj lesz nekünk ha így leszünk
 Magunk magunknak kárt teszünk.
 Fő elnökség-s fő mérnökség
 Kit megbízott a felsőbbség,
 Kérjük hogy úgy kormányzzanak,
 Kárt, veszélyt ránk ne hozzanak.
 Így lesz szíves köszönetünk,
 Hozzájuk s hiv tiszteletünk,
 Rájuk bizzuk hát magunkat,
 Vezéreljék jóra dolgunkat,
 Nevek hűségek érdembe
 Maradjon örök emléke.
 Isten! Feltett s-ándéjkokban,
 Boldogítsa és csejéljokban,
 Fáradtságuk után menybe,
 Pihenjenek vig örömbé.

Jegyző Könyve.
 a Körösök Berettyó s az erőkkel összefüggés-
 ben lévő folyóvizek rendezésére legfelsőbbkel
 jón kegyelmesen kinevezett s az 1829 diki es-
 tendőnek második felében munkálkodni kezdő
 N. Illé. Kir. Biztoságnak.

Az 1829 diki esztendő Szeptem-
 ber 12^{én} napján N. Illé. Városlői Graf Lichy
 Ferencz Ur Ó Excellenciája mint a Vizek re-
 gulációjára kinevezett Kir. Biztos Elöljáró
 alatt tartatott V. Olasz Városában azon töl-
 vényhatóságnak összehívása, melyeket a Körösök
 s az erőkkel összefüggésben lévő vizek regula-
 ciója érdekelt. Mellyben a Trisztelt Kir. Illé.
 Biztos Ur Ó Excellenciája Elöljáró alatt
 jelen voltak.

A vízszabályozás jegyzőkönyve

A vízszabályozás előtti térkép

Szűcs Sándor, a Sárrét tudósa

Imre Péter

HANDSCHRIFTLICHE DENKMÄLER DER ALTEN WASSERWELT
GEWÄSSERREGULIERUNGSARBEITEN IN BIHAR UND SÁRRÉT

Vor kaum mehr als eineinhalb Jahrhunderten gehörte ein großer Teil von Bihar und Sárret zur Welt der Sümpfe und Schilfgebiete. Als im Sommer 1829 der Lokalaugenschein der Gewässerregulierungs- und Entwässerungsarbeiten begann, musste der königliche Ausschuss die Hauptbetten von Berettyó und Körös geradezu suchen. Vor Jahrzehnten stieß der Verfasser des Artikels auf ein Heft mit handschriftlichen Aufzeichnungen zu den Gewässerregulierungsarbeiten und nun publiziert er daraus einen Teil des Begehungsprotokolls und das Gedicht des János Balog über das Graben des neuen Flussbettes des Berettyó.